

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

HÖST.

Foto: Bennos (Sv. Turistfören:s Bildarkiv.)

I DETTA NUMMER:

»SJUKHUSMATEN»

(Ledande artikel)

ALKOHOL OCH
LUNGTUBERKULOS

Av D:r Harry Hall

Bidrag av:

Ragnar Ekström,
Malte Glebing,
Josef Kjellgren,
Carl Larsson i By,
Fritz Stenlund m. fl.

KORSORD   SCHACK   KRONIKA

N:r 6 1938

PRIS 25 ÖRE

STOCKHOLM

Tegnér

NYA, MODERNA LOKALER

Tegnérgatan 1 - Stockholm

(hörnet Regeringsgatan—Roslagsgatan)

Tel. 11 70 00 • 11 70 01

Wald. Waldén A.B.

Triewaldsgränd 2

Telefon 10 06 56

Byggnads- och möbleringsmaterial

Ett glas

RAMLÖSA

den idealiska törstsläckaren

Vid inköp av

TOALETTPREPARATER i parti samt
KEX, CHOKLAD och **TABLETTER**
bedja vi få rekommendera oss som mest
välsorterad firma.

A/B TEKNISKA NEDERLAGET

Ragvaldsgatan 18, Stockholm / Tel. 43 34 88 & 41 58 23

ALIMONDA-INSTITUTET

Leg. läk. **Homeopatisk behandl.** Mångårig praktik.

Mottagningstid kl. 11—2.

*Rådfrågningar pr korrespondens. Begär prospekt och
frågelista.*

Adress: Upplandsgatan 16, 4 tr., Sthlm. Tel. 32 08 99.

Patienternas Förening

Telefon:

23 40 10

Postgiro:

3721

Alla handarbetsgarner erhållas fördelaktigt från Otto Elmgrens A.-B. Särskilda fördelar äro: firmans enorma sortering av alla slags garner samt lägsta möjliga priser.

OTTO ELMGRENS A.-B.

L:a Nygatan 19

Stockholm

NYKÖPING

Sven Andersson & C:o

NYKÖPING

Repslagaregatan 16, tel. 992, 903.

Östra Storgatan 13, tel. 773.

Västra Kvarngatan 16, tel 397.

Kött-, Fläsk- & Charkuterivaror.

BILLIGA PRISER!

C. H. Alfredsson

BLOMSTERHANDEL

Telefon 367

Stora Torget 2

Telefon 367

NYKÖPING

REKOMMENDERAS!

Konditori BERN

V. Storgatan 29 — NYKÖPING

Telefon 221

Rekommenderas!

BESTÄLLNINGAR

SERVERING

AXEL FORSELLS

UR- & OPTISK AFFÄR

Telefon 82 — Nyköping

Rekommenderas!

NORRKÖPING

Gustaf Nystrands Eftr.

NORRKÖPING

KOLONIALVAROR - KAFFE - SILL

Telefon: 10 - 14 87

Telefon: 10 - 14 87

8,331 hushåll

samverkade inom Konsum under år 1937
för att nedbringa hushållskostnaderna.

N
konsum **konsum**

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

O K T. 1938

Utkommer en
gång i månaden

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Telefon: 41 39 99 · Postgiro 154420
Götgatan 83^{III}, Stockholm

"De Lungsjukas Eftervårdskommitté"
Götgatan 83^{III}, Stockholm

»Sjukhusmaten»

I n:r 36 av Nordisk Medicinsk Tidskrift (1938, sept. 3) ha två läkare vid Sabbatsbergs sjukhus, doc. Ernst B. Salén och d:r Märta Ollén-Löfgren publicerat en redogörelse för en undersökning av Stockholms stads sjukhuskost med särskild hänsyn till vitaminhalten och fästa däri uppmärksamheten på de brister, som framförallt i detta avseende vidlåda den s. k. "sjukhusmaten". Författarna framhålla, att trots att vitaminforskningens framsteg under de sista åren haft ett stort inflytande på den interna medicinens område, både när det gäller profylax och terapi; trots den stora betydelse tillförseln av olika vitaminer ha vid en del sjukdomar, dessa omständigheter ännu icke på långt när beaktats då det gäller sjukhuskostens sammansättning. Önskvärt vore därför bl. a., att grova brödsorter i större utsträckning komme till användning, att ägg ingå i den dagliga födan, att nypon och morötter komme mer till heders än vad nu är fallet och att färska grönsaker slutligen, åtminstone sommartid, tillföras i större mängd än som nu sker.

Denna önskelista borde med skäl föreläggas sjukhusdirektioner även i andra städer än Stockholm; sjukhusdirektioner i ett stort antal län och landskapsområden. I en av näringsrådet utförd undersökning av kostförhållandena vid svenska sjukhus under år 1935 (Meddelanden från Sv. Landskapsförbundets byrå n:r 2, juli 1937) vilken omfattat 147 sjukhus, därav bl. a. 33 sanatorier framhålles bl. a., att nära en sjättedel av samtliga sjukhus ej uppnå standarden ifråga om kaloritillförseln och omkring 36 proc. nå ej "järnstandard", därav två sanatorier. Under vintermånad uppnå bl. a. fyra sanatorier ej standard betr. A-vitaminer, ett ej betr. Vitamin B2, två ej betr. Vitamin C och ett ej betr. Vitamin D.

Vid sanatorierna har man dock i större utsträckning än vad synes vara fallet vid andra sjukhus betraktat kosten som ett terapeutiskt medel. Den har en för alla sanatorier likartad prägel och utmärkes av hög fetthalt och därmed följande högt kalorievärde. Vid ett flertal sanatorier har man i sin strävan att få kosten fettrik utbytt det dyrare vitaminhaltiga fettet, d. v. s. smöret, mot en ranson av billigare vitaminfria fetter. De stora fettransonernas medicinska betydelse torde dock främst vara att öka tillförseln av fettlösliga vitaminer, särskilt A-vitamin.

Vid de flesta sanatorier serverar man jämte gröt eller välling en lagad rätt till frukost. Till kväll serveras oftast gröt. Utspisningen av oskummad mjölk och smör är vanligen större än vid lasaretten. Vid sanatorierna användes som regel mera grönsaker än vid andra sjukhus.

Trots den stora kaloritillförseln och de rikliga fettransonerna vid sanatorierna uppnås dock icke alltid en A-vitamintillförsel för patienterna på allmän sal, som motsvarar standardbehovet. Detta beror i främsta hand därpå, att margarin i stor utsträckning använts i stället för smör. Margarin-konsumtionen är, relativt sett, avsevärt större vid sanatorierna än vid lasaretten. Vid några sanatorier användes dock så gott som uteslutande smör.

Det är emellertid icke blott matens fysikaliska och kemiska egenskaper, som spela en roll, då det gäller att sträva efter den "idealiska" sjukhuskosten. I senaste numret av Social-Medicinsk Tidskrift återfinnes en högtintressant artikel av Obermedizinalrat, D:r H. Trachte, Berlin, betitlad "Nya vägar inom förplägnadstekniken vid sjukhus", vari förf. pläderar för "mat efter fritt val" på sjukhusen. Denna förplägnadsform tillämpas sedan några år tillbaka vid Berlins sjukhus och även vid

andra sjukhus i Tyskland och har som bekant i experimentsyfte prövats även vid ett sjukhus i Stockholm. Enligt vad doc. Salén meddelat oss har man också i samband med de planerade sjukhusbyggnaderna å Söder och Sabbatsberg diskuterat införande av detta system (Budapestsystemet) å dessa sjukhus. Denna sjukhuskost har — naturligtvis! — mottagits mycket gynnsamt av patienterna. Tillfredsställelsen i sjukrum höjes avsevärt, klagomål och andra tecken till missnöje minskas och förlusten genom matavfall reduceras.

— Tanken att man borde taga hänsyn till de sjukas personliga önsknings när det gäller maten, tycks vara så gammal som matförsörjningen av sjuka överhuvudtaget, skriver d:r Trachte bl. a. Det är berättigat och fullt förståeligt, att den omtänksamma husmodern strävar efter, att uppfylla den insjuknade familjemedlemmens önsknings i möjligaste mån, för att därmed bereda honom en glädje och bjuda något bättre som kompenstation för hans lidande och därigenom hjälpa honom såväl kroppsligen som själsligen. Den sjuke är redan på grund av sin sjukdom kinkig och utan aptit, han har dessutom mera tid att befatta sig med sin förplägnad och har redan genom minskning av sina fysiska krafter undergått en psykisk förändring och blivit känsligare — fränsett speciella ämnesomsättnings-, mag- och tarmsjukdomar, som ju redan enligt allmän uppfattning stå i mycket intimt sammanhang med förplägnad, "dietetiken". *Därför borde det vara självklart, att en sjuk ingående blir tillfrågad om sina önsknings beträffande mat, oberoende av sjukdomens art, som störande har ingripit i hans liv.*

En allmän tillämpning av dessa principer i vårt land torde väl höra framtiden till — en relativt avlägsen framtid — men mycket skulle säkerligen vinnas, om man, åtminstone i den utsträckning det av ekonomiska och andra skäl är möjligt, toge mera hänsyn till patienternas önsknings, ifråga om utspisningen. Särskilt borde detta vara fallet, då det gäller våra sanatorier. En sanatoriepatient är ofta hänvisad till årslånga vistelser å det sjukhus, där han är intagen, medan en patient t. ex. å ett lasarett väl oftast räknar sin sjukhusvistelse i betydligt kortare tidsrymd, och därför i motsats till sanatoriepatienten mera sällan hinner "tröttna" på sjukhusets matsedel. Den populära föreställningen om "god och omväxlande föda" å våra sanatorier, jämförd med utspisningen å lasaretten håller f. ö. icke alltid streck — exempel skulle kunna ges på län, där matsedeln å länets lasarett är

mer omväxlande och tilltalande än matsedeln å sanatoriet i samma län.

Därtill kommer att sanatoriepatienterna icke utan skäl på läkarhåll ofta betecknas som "det mest bortskämda och det kinkigaste klientelet". Att så är förhållandet beror väl dock på den sjukdom, dessa patienter lida av? För en lekman förefaller det under sådana förhållanden dock icke riktigt att dessa patienters önsknings alldeles nonchaleras. F. ö. kan man icke minst beträffande just sanatoriepatienter i detta fall hänvisa till D:r Trachtes uttalande härovan.

Det är icke alltid säkert, att patienten av "trilska" ratar maten. "Matleda" är nog inte endast en uppfinning av elaka barn, små eller stora. Eller hur? Vem som helst kan tröttna på att äta havregrynsgröt kväll efter kväll — han eller hon må sedan vara aldrig så övertygad om, hur "nyttig" denna rätt är. F. ö. — beror icke många gånger denna "grötdiet" på slentrian — skulle man åtminstone inte för att "förgylla upp" densamma utan större kostnad kunna därtill servera t. ex. fruktmos e. d.? Både gott och nyttigt! På vissa sanatorier förnekas patienterna t. o. m. litet socker till gröten; socker är dock ett värdefullt näringsämne, och morgongröten motiveras ju av många sanatorieläkare som nyttig, bl. a. därför, att *sockerhalten* i blodet stegras genom densamma, vilket sedermera inverkar fördelaktigt på matlusten.

I många fall är det nog tyvärr så, att ekonomiska skäl få göra sig alltför breda, vid upprättande av en matsedel på ett sanatorium eller ett sjukhus. Man kan då fråga sig, om detta alltid är klok ekonomi — med hänsyn till, vad i denna artikel anförts.

Ett är visst: en större förståelse från såväl sjukhusmyndigheters som patienters sida, då det gäller den omstridda frågan om "sjukhusmaten" skulle eliminera många obehövligen friktioner och verka höjande på trevnaden på resp. sjukhus — en omständighet av särskilt stort värde för såväl läkare som patienter icke minst då det gäller våra sanatorier.

Att en bättre tingens ordning ifråga om sjukhuskosten ovillkorligen kommer till stånd i en framtid, betingad av de senaste årens nya rön inom näringsfysiologien och genom den ökade förståelsen för patientens psykiska status, är otvivelaktigt — önskvärt vore blott, att vad, som må ske, skedde snart.

J. S—n.

ALKOHOL OCH LUNGTUBERKULOS

Av D:r Harry Hall, Stockholm

Alkoholsjukdomen, folkriset och socialproblemet, har ett speciellt intresse för tuberkulosvården. Ett energiskt samhälleligt arbete under de senaste årtiondena har medfört en betydande nedgång av vissa av alkoholismens mest framträdande sociala yttningar, och på sjukhusen uppenbara sig alkoholsjukdomarna i helt andra former än i gångna tider. Men trots detta kvarstår ännu alkoholismen som ett socialt problem av stor betydelse, ännu ödeläggas många existenser, samliv, familjeliv, ännu finnes mycken fattigdom som direkt förorsakats av alkoholen. Och på armodets grund spirar ohälsan villigt och lätt. Undernäringen, trångboddheten, sorgerna för stunden och framtiden utgöra som alltid en drivhusjord för tuberkulosen, och härtill kommer den i alkoholistisk miljö så vanliga liknöjdheten, som kan yttra sig på de mest otroliga sätt. En tuberkulossjuk, social alkoholist bekymrar sig inte om sin sjukdom, och, vad värre är, han har ingen tanke på vilken fara han kan utgöra för sin omgivning. Även i vårt land har man sorgliga erfarenheter av denna kategori lungsjuka, och det är inte osannolikt att just dessa erfarenheter varit de som verkat kraftigast för åstadkommande av den nya tuberkuloslagen. Efter vad som framkommit ur de olika instansernas yttranden om denna lag, synes den i varje fall framför allt vara riktad mot de uppenbart sociala elementen, och dessa utgöras till stor del just av alkoholister.

Detta är den *sociala* sidan av saken. Den *individuella* ligger nog ändå var och en närmast i tankarna. "Är det farligt för mig att dricka sprit när mina lungor inte är all right?" Även från läkarhåll svaras det olika på den frågan, ja eller nej eller någonting mitt emellan. Det är kanske inte heller så lätt att ge ett kategoriskt svar. Förr i tiden, i ett nu förgånget skede i sanatorievårdens historia, när man fäste stor vikt vid uppgödnings, ordinerades flitigt punsch för att bättra på vikten, rödvin för att hjälpa upp aptiten o. s. v. Någon tanke på att spritbruket skulle kunna medföra skada i stället för nytta hade man sannolikt inte då. Nu ha vi dels kommit ifrån den konstlade uppgödnings, dels ock blivit mera betänksamma, när det gäller spritbruk vid tuberkulos. Vi veta att när det gäller att slåss mot tuberkulosen är frågan om *konditionen* av allra största vikt. Tillräcklig näring, vila och avpassad kroppsträning, frisk luft, hudorganets härdning m. m. är allt konditionsbefordrande och grundläggande för all tuberkulosvård. Alkoholen däremot är ett konditionsnedsättande vävnadsgift, som visserligen för en kort period kan subjektivt verka stimulerande men som i längden är förstörande. Sedan gammalt känner man de sjukdomstecken från levern, magen, hjärnan och andra organ, som alkoholen åstadkommer, över-

gående vid tillfälligt, kvarstående och kanske livsförkortande vid ihållande spritförtäring. I detta sammanhang kan det vara av intresse att veta, att om en person dör av en akut alkoholförgiftning, och det händer då och då, så inträffar döden på grund av en andningsförslamning. Alkoholen har alltså en inverkan på det centrum som reglerar lungornas arbete. Däremot har man trots upprepade och ihärdiga forskningar aldrig lyckats påvisa direkta, av alkoholen åstadkomna förändringar i lungornas vävnader. I stället är det alkoholens mera allmänna verkningar, som äro av betydelse för vår fråga. En tysk läkare, Bandel, har i omfattande undersökningar kunnat fastställa, att dödligheten är betydligt större hos alkoholister än hos andra människor, att alkoholisten i genomsnitt har kortare livslängd än andra människor (en sak som är bekant från statistiker även från andra länder), men dessutom har han kunnat visa att dödligheten i tuberkulos ännu starkare påverkas av alkoholmissbruk. Med andra ord, lungsjuka visa större känslighet för alkoholens förstörande verkningar än lungfriska människor.

Här har talats om alkoholmissbruk och om alkoholister, en kategori som man inte gärna räknar sig tillhöra. Jag vill emellertid påminna om den erfarenheten, att alkoholskador ofta uppträda hos personer, om vilka man aldrig kunnat säga att de missbrukat sprit. Så kan man finna en alkoholskrump lever hos ordentliga människor, som haft den lilla nubben regelbundet ingående i sina måltidsvanor. Och från noggranna vetenskapliga undersökningar känner man till alkoholens förmåga att även i små engångsdoser åstadkomma fysiologiska förändringar, som nästan alltid gå i konditionsnedsättande riktning.

Allt som allt talar hela vår erfarenhet för att den lungsjuke bör avhålla sig icke blott från missbruk utan över huvud taget från bruk av spritdrycker, om han inte vill förminska sina chanser. Detta gäller inte blott för den som ännu ej avslutat sin sanatoriekur eller eftervårdstid utan även för den som lyckligt tillfrisknat från sjukdomen och är symptomfri och arbetsför. Lika väl som konditionsuppbyggandet är viktigt för att förekomma tuberkulos, lika viktigt är det för att hindra återfall. Den f. d. sanatoriepatienten måste ställa de högsta fordringar på sin vigör. Hälsa är ett relativt begrepp som har många olika grader. Man kan vara frisk, men man kan också vara ännu mycket friskare. För att nå största möjliga säkerhet mot ett recidiv bör man sikta mot toppen. Att nå den är kanske inte alltid så lätt när medlen och möjligheterna som så ofta äro begränsade och vägen trots vår tids ökade kunskaper ännu inte i hela sin sträckning är klarlagd, men man kan i varje fall undvika att medvetet och onödigt utsätta

De lungsjukas bostadsfråga

är föremål för behandling i *Vår Bostads* septembernummer, där Martin Engvall lämnar några intressanta siffror, som belysa förhållandet mellan dödlighet i lungtuberkulos och trångboddheten.

Bl. a. framhålles, att av undersökningar, som gjorts i Stockholm, framgått, att de delar av staden, där det finns lika många boningsrum som invånare, inträffade årligen 14 dödsfall i lungtuberkulos pr 10,000 innevånare. Där antalet boningsrum var hälften så stort som antalet människor, och således i medeltal två personer måste bo i samma rum, dog icke mindre än 27 pr 10,000 i lungtuberkulos.

"Allt detta bevisar enligt min mening, säger förf., ingenting annat än att en låg levnadsstandard verkar höjande på dödligheten i allmänhet och dödligheten i tuberkulos i synnerhet. De som bor i dåliga och billiga bostäder gör det i allmänhet av ekonomiska skäl. Och bostaden blir då icke det enda vederbörande får pruta av pretentionerna på. Att av dessa siffror dra några bestämda slutsatser om enbart bostadens inverkan på hälsotillståndet vore utan tvivel förhaslat.

Den tuberkulöse, som en längre tid vårdats på ett sanatorium, står ofta då han skrivits ut som helt eller delvis arbetsför utan försörjningsmöjligheter. Den moderna arbetsmarknaden är fordrande. Vi vet, att restarbetslösheten är ett problem, hur och var vi ska placera arbetskraft, som är — eller anses

vara — i ett eller annat avseende defekt. Den f. d. lungsjuke betraktas givetvis med misstro i arbetslivet. Får han en anställning får han ofta nöja sig med mindre ersättning än normalt. Får han ingen anställning återstår fattigvården. I bägge fallen blir inkomsterna små — och bostaden med all sannolikhet därefter. De som ur hälsosynpunkt främst borde komma i åtnjutande av de goda bostäderna får på så sätt ofta nöja sig med sämre kvalitet.

Detta, att bostaden har stor inverkan på hälsotillståndet och att just tuberkulosen ofta i och för sig blir en orsak till så låga inkomster att en ur hälsosynpunkt tillfredsställande bostad inte kan erhållas till för den sjuka överkomlig hyra i öppna marknaden, borde göra det fullt motiverat med samhällligt ingripande i bostadspolitiken för denna grupp. Detta så mycket mer som därigenom åtskilliga recidiv med åtföljande smittorisk och kostnader för anstaltvård skulle undvikas.

Då denna grupps inkomster är så små, att många inte ens kan efterfråga egen bostad, utan få nöja sig med möblerade rum eller klart undermåliga men billiga lägenheter får ett sådant ingripande inte några kännbara verkningar på den fria hyresmarknaden — annat än möjligen att några hälsofarliga ruckel, som borde rivits för länge sen, får några hyresgäster mindre.

De lungsjukas bostadsfråga är utan tvivel ett problem, som fordrar en snar lösning.

sig för sådana skadligheter som bevisligen, verka i ogynnsam riktning, och till dem hör spritbruket.

Personer som inlagits på sjukhus eller andra inrättningar på grund av alkoholmissbruk visa i allmänhet mycket uttalade nervösa symptom. Som motivering för spritbruket ange de mycket ofta att de supat för att lugna sina nerver och för att kunna sova. Alkoholens verkan som lugnande medel är emellertid mycket kortvarig och huvudresultatet blir i stället att neurastenien och sömnlösheten undan för undan förvärras. Då krävas större alkoholmängder för att få lugn och sömn, och så går det vidare i en kretsångång tills slutligen sammanbrottet kommer. Man skulle kunna tänka sig att en lungsjuk, som ju har fått en tung extra börda att bära på, skulle ha lättare att sjunka ner i missmodet och större anledning att falla för frestelsen att söka den bedrägliga trösten i bågaren. Så tyckes dock icke vara förhållandet. Bland ett stort antal alkoholister av olika kategorier, som under de senaste åren varit intagna på Maria sjukhus i Stockholm och som samtliga mycket noga utretts och undersökts, ha vi icke i något enda fall funnit en tuberkulös sjukdom angiven som grundorsak till spritmissbruket. Den som ofta sammanträffar med lungsjuka får tvärtom den uppfattningen att man som regel metodiskt och konsek-

vent arbetar för att nå bästa möjliga resultat och ingalunda är böjd för att låta alkoholen förstöra vad som en gång vunnits. Gudskelov för det, ty kampen är svår nog ändå, utan att man i onödan skall behöva ge motståndaren, tuberkulosen, ett extravapen i händerna.

**Ijus gör människan
pigg och nyter**

LUMA

Två dikter om Livet och Döden

Försent

Du kom försent. Jag hade längtat
och väntat månader och år
och drömt ibland och sörjt och tänkt, att
en kvinna aldrig man förstår.
Mitt hår vart glesare kring pannan,
jag vart så dystert och nervös
— så valde jag att ta en annan
och mindre komplicerad tös.

Så kom du till oss. Samma smärta,
som förr jag kände, genomför
för en sekund mitt arma hjärta
— sen kände jag mig som din bror.
Vi talade om år som farit
— så'nt slipper man ej från, förstås —
men muntert, som det aldrig varit
ett kärleksord emellan oss.

Allt gick så bra. Min hustru vann du
från första stunden med ditt sätt.
I alla svåra lägen fann du
det ord, som ställde allting rätt.
Så kom min gosse, brun och naken,
och kravlade sig upp i knä't
och kysstes — har man sett på maken!
Då föll du plötsligt hop och grät...

Ragnar Ekström.

Död mans dom

I livet går du kring med namn och titel
och solar dig i andras avunds sken.
I döden är du en hög ben
under en sten;
ett avslutat kapitel.

Tillåt mig föreställa:
mitt namn är direktör m. m.
och högsta hönset i Kungshälla,
Thomas Andersson.
Jag deklarerar lite fel
(men jag betalar skatten);
jag festar också om en del
(men sover tryggt om natten).
Jag har en hustru. Jag har barn —
en son, som snart är stora karln.
Så har jag p e n g a r,
men ville helst ha flera...

Här vilar
min älskade make
Thomas Andersson.
Född 1883 — Död 1937.
På änglavingar ilar
han till sin Fader nu.
(Familjegrav — pris Kr. 850: —)

Malte Glebing.

FRÅN VÅR HORISONT

Mina små funderingar om tobaksbruket på våra sjukhus och sanatorier ha tydligen på sina håll missuppfattats såtillvida, att man fått för sig, att jag på något sätt velat kritisera sjukhusdisciplinen.

Jag ber härmed högtidligen få förklara, att intet skulle vara mig mera fjärran!

Ett sjukhus utan disciplin vore en styggelse för Gud och människor — framförallt ett sanatorium utan disciplin. Patienten måste o villkorligen lyda läkare och sköterskor, följa deras föreskrifter och detta också utan knot och klagan. Ett annat sakernas tillstånd vore otänkbart. Liksom skepparen på ett fartyg är enväldshärskare, så är överläkaren på ett sjukhus suverän inom sina domäner. Och detta är, som sagt, nödvändigt!

Men! Av den omständigheten, att en skeppare är utrustad med makt följer icke att han är ofelbar, och därför att styresmannen för ett sjukhus har makt att befalla, är det inte säkert att han i alla avseenden är bekämd med de egenskaper, som äro nödvändiga för en härskare, då det gäller att upprätthålla disciplinen utan friktioner. En av dessa egenskaper är förståelse för de mer eller mindre olyckliga människor, han fått i sin vård. Man kommer oftast längre med diplomati än med våld — i detta fall menar jag med "våld" onödigt stränga åtgärder: utskrivning o. d.

*

Själv har jag haft tillfälle göra vissa erfarenheter i detta fall. Under min första sanatorievistelse (på ett jubileumssanatorium) fann jag, att överläkaren där utan att behöva vidtaga några som helst stränga åtgärder upprätthöll en mönstergill disciplin bland patienterna, vilka samtliga omfattade denne läkare med vördnad och tillgivenhet, ja, om de kvinnliga patienterna kunde man utan överdrift säga, att de "avgudade" honom.

Sedermere har jag på ett annat sanatorium sett sköterskor och patienter darra, då tiden för "storonden" nalkades och därmed Överläkaren. Jag

har stått uppspetad i givakt vid sänggaveln medan Han inspekterat det glansfullt skinande, bonade golvet och patienterna. På samma sjukhus har jag sett "kvävgaspatienter" sparka boll framför sjukhusets fasad(!) medan andra på darrande knän smugit sig ut längst bort i ödemarken för att få njuta av en cigarrett. Och sedermera har jag upplevt en parodi på "tyst tur" — en "tyst tur" sällan eller aldrig inspekterad av en läkare.

Detta kallas också "disciplin".

*

Kan man egentligen hjälpa, om man gör små reflexioner under dylika omständigheter? "Kvävgasarna" fingo opåttalt utöva sin sport, men den stackars rökaren måste smyga så långt bort som möjligt för att utöva sin i relativitet till ovan omtalade förbrytelse oskyldiga last.

Nu vill jag alltså poängtera, att jag inte menar, att rökaren handlade rätt, då han rökte, fast han visste att det var förbjudet. Han gjorde sig skyldig till olydnad och var därmed klandervärd.

Jag vill också framhålla, att fast jag förklarade, att jag på "rökarnes vägnar och själv rökare" protesterade mot vissa oformligheter, dock icke talade i egen sak. Fastän passionerad rökare har jag själv — just för disciplinens skull — under 18 månader under sanatorievistelse helt avhållit mig från tobaksbruk.

Det var bara det, jag ville säga: Jag vill visst inte skjuta på disciplinen.

Vilket skulle bevisas.

Juan.

**Prenumerera på
Status 1939! Pris 5 kr.**

För detta pris erhåller Ni utan extra kostnad "Status" rikt illustrerade och värdefulla jul- och midsommarnummer (n:r 6 och 12), vilka annars kosta 1 kr. pr st.

Lungsjuka

**erhålla emellertid tidskriften
för ett pris av 3 kr. per år.**

Prenumerera i dag! Ni behöver endast sända in 5 resp. 3 kr. på postgiro 154420, Tidskriften Status, Götgatan 83, Stockholm, så kommer tidningen till Er i korsband under hela nästa år.

Skriv i kväll

*efter prospekt över den
hermodskurs Ni vill läsa!*

■ **HERMODS, Malmö** ■

Carl Larsson
i By:

M A R I A

Vart skulle Maria ta vägen, när hon med flickungen och några i största hast sammanrafsade klädespersedlar gett sig iväg från Johansson, om inte hem till sin mor. Och dit kom hon efter ett omänskligt slitande med den tunga kälken, svettig, arg och gråtfärdig ungefär klockan fem på morgonen. Gammalt folk är tidiga av sig, och gumman hade varit uppe och i farten länge. Maria fick låna moderns kläder att byta med, hennes egna voro ju för kalla att sätta på sig, och inte kunde hon gå och förkyla sig, även om livet var tungt att bära. Hon snyftade för varje plagg hon drog på sig, händerna darrade ännu efter ansträngningen med kälken, och hon var intill döden trött. Helst hade hon velat gå och lägga sig genast, men det fick hon inte för modern. Hon ville veta varför Maria kom så här dags hemsättandes rätt som det var. Hon, modern, visste ju inte av någonting, och så kommer ens gifta dotter hemdragandes med en kälke och ena ungen på. Efter tre års gifte. Om hon kommit efter bröllopet, då hade det kunnat vara, men efter tre år drygt.

Och fast gumman satte händerna i sidan och ställde sig rätt framför dottern fick hon inget riktigt besked. Maria bara grät och torkade tårarna på de plagg hon för tillfället hade i händerna. Det var så fånigt alltihop. När hon i kvälls fattat beslutet att rymma från Johansson var allt så klart motiverat, tyckte hon. Det var enda sättet att komma ur ett äktenskap, som var olidligt, hon kunde inte utan att förgås leva en dag längre tillsammans med Johansson. Tyckte hon då — inte längre sedan än i går kväll. Det var bara några timmar sedan, och ändå hade det hela ändrat sig på något sätt. Nu var det morgon och en ny dag, hon stod hemma i sitt barndomshem och satte på sig sin mors kläder, hennes egna lågo slängda här och där över stolar och andra möbler, och moderns kläder luktade malpulver — de voro kanske inte ur kistan nu för tiden oftare än de vädrades i gångdagarna. På sängen låg hennes lilla flicka och sov med händerna knutna och lyftade i jämnhöjd med öronen. Och nu var klockan strax sex. Nu skulle hon egentligen ha varit i Johanssons lagård och börjat mjölka Johanssons kor, den vita med svarta fläcken i pannan brukade

hon börja med. Och då var Johansson själv i stallet och ryktade hästen, genom väggen hörde hon hur han mumlade åt hästen och hur han knackade ströet ur skrapan på stallgolvet. Hon mjölkade med huvudet lutat mot kons varma och mjuka sida, hennes öra hörde tarmrörelserna i kons buk, och det lät så lugnande på något vis, liksom det kändes behagligt att höra mjölkens frasande ner i stävan. Nu undrade hon med ens hur Johansson hade det. Hon kunde se hur han gick ut och in i gården rädlös och nervös. Än gick han till stallet, än in i lagården, än lade han i en hötapp åt korna, än började han rykta hästen, och rätt som det var måste han springa in för att se om inte Maria kommit tillbaka eller för att se efter elden eller för att se om pojken sparkat av sig eller råkat ut för någonting. Hon kände en viss glädje när hon tänkte på Johanssons pina, han kunde gärna ha det, men när hon kom att tänka på pojken i sin lilla säng i hörnet mot klockan eller på korna i lagården, då kände hon det smärtsamt och då kom tårarna igen.

Men hon fick inte tänka ifred. Modern stod framför henne med händerna i sidan och krävde besked. Varför hade hon rymt från Johansson? Vi slutar grina nu och svarar. Varför hade hon rymt från man och barn?

Maria visste knappast vad hon skulle svara. I går kväll då hon gav sig iväg stod allting så klart för henne, den ena efter den andra av Johanssons synder stod framför hennes inre syn i klar och skarp relief, det var ingen ände på de förödmjukelser som hon fått lida de tre åren. Johansson var en buse, en tyrann, en människa som det helt enkelt var omöjligt att leva tillsammans med en dag längre. Och nu, när hon skulle redogöra för orsakerna till att hon rymt från man och barn hade alltihop krymt ihop på något underligt sätt. När hon skulle krypa fram med en anklagelse mot Johansson, så fanns det just inga att komma med — jo, det fanns, men de hade blivit så underligt små och obetydliga. Just nu kom hon inte ihåg mer än en. Den hade gjort henne utom sig då, när det skedde. Hon höll en dag i somras på med sina lathyrus, de hade just börjat blomma, hon hade klippt av några blommor redan, för hon visste att ju mer man skattade luktärterna dess stiligare blomma de. Hon hade gått in och satt blommorna i vatten på sin byrå och kom lagom ut igen för att se hur Johansson, som just höll på med att slå av det redan rätt långt hunna gräset på gräsplanerna, hade låtit lien gå över hennes lathyrus och nu gick och trampade i dem också med sina grova stövlar, som

alltid voro nersmetade med dynga. Hon blev så ond, så hon kunnat strypa Johanson. Ett sänt ärans drummel till karl, som inte ser skillnad på lathyrus som är planterad, och vanligt häckvicker, som också växte i närheten. Om hon orkat hade hon flugit på mannen och rivit ögonen ur honom. Hon grälade ordentligt på Johansson, han fick höra vilken drummel och ohyfsad bondlurk han var, och hon blev inte mildare till sinnes av

skeden ärtsoppa efter den andra och ha fett dallrigt fläsk i soppan utan senap till och med. Man talar om bondmagar, men en sådan hade Johansson.

Ja, i somras, när det där hände, och länge efter, senast i går kväll, hade det där med luktärterna varit en av de stenar hon byggt upp sitt årslånga martyrium av, men nu så här hemma hos modern på avstånd från Johansson, blev inte den heller

Hon blev så ond, så hon hade kunnat strypa Johansson.

att se honom stå där och fåna med gapande mun och sina förskräckliga ögon, stora som hon visste inte vad och utstående som på en syltkruka. Han sökte försvara sig också, det kräket, han hade inte sett så noga efter, han hade trott att det var häckvickern, hade det varit blommor på luktärterna hade han nog sett skillnaden, men nu var det inga blommor, och det gick väl an att sätta nya. Om det offret ändå inte sagt det sista, att det gick väl an att sätta nya. När man var inne i juli månad, och lathyrus drages upp ur frö som skall sättas så tidigt som möjligt. Men vad skall man begära för vett av en sån som Johansson? Inte förstod han sig på andra arter än vanliga matärter, sådana kunde han sätta i sig på torsdagarna. Hon kunde höra än hur han satt och slurkade i sig den ena

till något vidare. Men när gumman envisades med att vilja veta något bestämt, något som Johansson gjort, som kunnat ge anledning till rymningen, så kom hon fram med det, att han var en sån karl som slog av sin hustrus blommor och trampade i dem. Det var nu inte riktigt sant, det lät som om han hade gjort det i elakhet, men hon lät modern få den uppfattningen mot sitt eget bättre vetande, för annars hade ju det hela inte låtit någonting alls.

Men det gick inte i gumman i alla fall. Johansson är inte en sån karl, sade hon. Inte för det jag levat tillsammans med honom, men jag är gammal, jag känner karlarna och ser vad de går för, och Johansson kan vara en drummel i många stycken. (Forts. å sid. 18.)

OMBORD

Av Josef Kjellgren

1.

Sjön ändrar ständigt sitt utseende. När snöbyarna komma rasande från nordnordväst är vattnet svart, hotfullt och ogeträngligt för blicken. Och ibland slår det upp mot fartygets bog i långa, grå och olustiga dyningar liksom sjudande bly. De stunder då man står vid relingen och vilar ut ifrån arbetet, känner man en underlig, suggestiv längtan att ge sig av bort från alltsammans och försvinna in i något okänt och ödesdigert. Och ibland kommer sjöarna lättjefullt vältrande emot en. De ha då en färg av klaraste grönt. Glasgrönt. Havsgroönt. Även då vi står sotiga och vilar ut vid relingarna, älskar vi att göra våra poetiska färgbestämningar. Ingen av oss säger att djupet därunder är grönt av plankton. Detta mikroskopiska liv som på sitt sätt är till för att tjäna människan. Vem tänker på att de utgör en viktig beståndsdel av valarnas föda, detta stora havsdäggdjur som tusentals män ständigt är ute på jakt efter. Nej, vem vill grubbla över något dylikt. De lättjefullt gungande vågorna blir för oss alla i sådana stunder något underbart och sagolikt, till en flik av en sjöjungfrus långt utslagna hår. —

Men vad är det därnere i djupet — och vad är det för en stark och oklar känsla inom oss själva — som ibland nästan oemotståndligt lockar oss att svinga över relingen och försvinna bort? Denna extatiska och överkliga förnimmelse av att bara sjunka — sjunka djupt ner i en evig ro där det ej längre finns något mekaniskt slammer eller helvetisk hetta. Lusten att ge sig hän drar som en svindel över pannan och vi måste krama hårt med nävarna om något föremål för att få förnuftet tillbaka och inte omedelbart följa och ge efter för ingivelsen.

Och då skymningen kommer, kan vi alla som prövat de föregående timmarnas arbete, sitta nedanför ankarspelet och lyssna till något ohörbart inom oss själva, medan en ljum vind från akter svalkar våra svettiga ryggar. Det är en särskild stämning som är ett med solnedgången och den fullbordade dagssysslans: det järnskodda akterdäcket skakar jämnt och rytmiskt i takt med propellerslagen, styrmaskinen arbetar med öppna och slutna ventiler medan logglinan genomlöpes av lätta vibrationer av kölvattnets strömvirvar: vi omslutes helt av den ro som kommer när allting är som vanligt. Solen, som sakta går ner bakom något land i väster, färgar vattnet mörkerött runt omkring oss; snart skall det första lätta mörkret komma och strö ut sin aska överallt, förvandlande det svaga färgskimret till något oöverskådligt grått och glanslöst.

Vi sitter alla tysta och röker vår tobak, försjunkna i en sällsam stämning av minnen och hågkomster. Allt det som är litet och lumpet hos oss har nu försvunnit och dött bort med arbetsvaktens meningslösa buller; utan att vi är medvetna om den saken, upplever vi där vi sitter hopkrupna på akterdäcket något högst ovanligt: en stund som är befriad från alla ytliga kroghistorier och allt smutsigt och ynkligt hat.

Och med knäna högt uppdragna under hakan börjar Sörensen att berätta om något. Han talar lågmält och sakta, som om orden icke var ämnade för oss. Vi får lyssna om vi vill

eller inte medan den lätta skymningen för våra tankar bort till det som ligger var och en närmast.

2.

”— Den gången varade stormen länge, länge. Vi i skansen var uttröttade och leda på allt. Guanon rök som gulvit flygsand om fartyget. Den klubbade fast på våra nakna kroppar när vi stod över vaskpytsarna och tvättade oss rena efter vaktens slut. Den låg i breda drivor över maten som yngste jungmannen kom från byssan med. Vi åt guano, vi svettades guano och om nätterna drömde vi om det skyhöga guanoberget Sankta Rosa, där utmärklade och förslavade indianer svettades över sina skovlar från tidigt på morgonen till sent om kvällen. Och nu förde vi denna guano med oss till Europa. Den förvandlades så småningom till våra dagars och natters mara. Vi blev sura, trötta och retliga. Medelhavet låg framför oss som en blå dröm. Om vi någon gång kom dit efter vår

Sörensen börjar berätta... medan den lätta skymningen för våra tankar bort.

långa resa, skulle vi änteligen få ta ombord hederligt och ordentligt stycke gods.

Men under tiden blev vi alla bleka och tärda. Det var som om guanon åt sig in under vårt skinn och torkade ut blodet. Våra ansikten var smutsigt gulvita som den last vi förde med oss över Atlanten. Och Sixten för sin del kunde inte låta bli att säga: — Om jag hädanefter får något att bestämma över mig själv, så kommer jag aldrig att göra om den här resan!

Sixten hade sitt eget underliga lynne. Ingen av oss andra vågade sig riktigt på honom. Inte ens båtsman eller äldsta matroserna gjorde gammal hävdvunnen skansrätt gällande i hans fall. Allt det arbete som ålåg honom, utförde han med precision och yrkesskicklighet. Men vad som därutöver var, behöll han fullständigt för sig själv. Vi hade redan hunnit göra ett par betydande resor tillsammans. Och då brukar man alltid under de långa frivakterna, när tystnaden och isoleringen blir alltför kvävande, berätta en liten del av sin egen historia. Ni känner till det där: alltid finns det något som man bär inom sig, som man vill berätta om och göra klart för sina kamrater. Sixten hade icke detta behov. I skansen, liksom uppe på däck, var han alltid mycket fåordig. Nere hos oss sysslade han ständigt med sitt eget; stoppade strumpor, lapade ihop blåbyxor eller skrev brev. Han kunde på ett egendomligt och sällsamt sätt dra upp en cirkel av tystnad omkring sig. Aldrig såg någon av oss att han tog i en kortlapp eller spelade ett enda parti schack. Det är ju så olika ombord i olika båtar. Ibland finns det bara kortoxar nere i skansen och ibland finns det bara de som har dille på att spela schack. Sixten gjorde ingetdera. Han gick där tyst och slutet mitt ibland oss. Och då han meddelade sig någon gång, var det alltid endast om allmänna och operonliga saker. En av oss, en lång matros från Luleå, yttrade vid något tillfälle:

— Sixten kommer inte att stoppa länge till sjöss, han är inte gjord av det rätta virket.

En av hans egna vaktkamrater opponerade sig genast. Det var en liten senig bergensare med blå ögon och en kort ljus lugg som alltid föll ner i pannan. Han hade två fingrar borta på vänstra handen efter en olyckshändelse vid en ankarvinseh:

— Svensken, honom tar du aldrig där du sätter honom, han kan minsann mer om sjön än vad vi tror. Det är bara att han också kan konsten att tiga. En gång seglade jag ombord i en tysk...

Norrlänningen svarade med sin sjungande dialekt:

— Jag har inte kikat på honom som sjöman, men det är något annat, något som jag inte direkt kan förklara, som säger mej att han inte passar ombord i en skuta.

Men norrmannen tog Sixten i försvar så ivrigt som om han inte bara var hans egen landsman, utan till och med bergensare:

— Passar! Vem som helst passar väl till vad som helst, bara han själv vill! I den där tysken, som jag sa...

— Nej, han passar inte! Sixten är alldeles för vek. Även om han ifråga om kroppskrafter kan mäta sig med vem som helst av oss, så är det ändå något inombords som inte är all riktig. Det gör att han en dag kommer att lägga av alltsammans.

Bergensaren hade ingenting att säga, han ryckte endast likgiltigt på axlarna:

— Prat!

I samma ögonblick slamrade det till i trätrappan över oss. Vi tittade allesammans opp. Det var Sixten som kom med fruktsoppan. Då han ställde plåtflaskan på bordet framför

oss, sade han i en likgiltig ton som om han ingenting hört eller förstått:

— Det blev en hel del saltvatten med i det här. En sjö bröt över då jag kom midskepps.

Ja — saltvatten var vi vana vid. Saltvatten, järn och rost; om detta fanns ingenting att säga.

Och dagarna gick som vanligt. Med hjälp av en ordentlig västlig körare lämnade vi Atlanten akter om oss och fick lå under Gibraltar för att fylla bunkerrummen med kol. Det fördömda guanon satt oss ända upp i halsen, men med en flaska vin eller två, skulle man väl kunna skölja ner den och återigen känna sig som en ordentlig människa. Men mer än vin och landbesök, längtade vi efter den första mäklarebåten. Ni känner till det där så väl. Mäklarrepresentanten kommer alltid som en befriare. Har han möjligen brev eller tidningar med sig hemifrån? Eller har han inte? Ingen vill egentligen låtsas om det, men alltifrån det ögonblick kroken gått i botten, kikar varje man i smyg in mot land. Och bland alla småbåtar som flackar fram och tillbaks på redde, känner man genast igen den man helst vill se. Jag tror att det är lika för alla, trots att ingen bryr sig om att tala om saken: endast mäklaren kan vara säker att bli hjälpt ombord av de tjänstvilligaste händer som finns att få.

Snart nog kom posten ut till oss här vid Gibraltar. Var och en av oss fick väl ta emot ett brev eller en tidningspäck av styrmannen vid midskepps. Men Sixten blev utan. Ingen kunde undgå att lägga märke till det faktum att just han blev utan. Ty han tog emot denna svåra besvikelse efter många månaders väntan med samma tysta och oberörda lugn som allt annat — gott eller ont — som mötte honom. Om det varit någon annan än Sixten, skulle vi helt säkert ha skämtat med honom och pinat honom med frågor varför inte kärestan skrev. Sedan kanske vi också försökt släta över gycklet och försökt trösta honom på vårt eget klumpiga sätt. Men Sixten stod helt utanför vår krets. Han behöll allt vad han kände för sig själv och vi kunde inte skänka honom något. Varken förödmjukelse eller upprättelse. Han tillhörde en annan klass av människor, en klass som vi var helt främmande för.

Och efter Gibraltar blev vi insatta i timechartertrafik. Vi lossade och lastade oss från hamn till hamn runt hela europeiska kusten. Ni vet vad dessa korta och ryckiga resor vill säga i ett affärsbolags tjänst. Sjövakterna hinner knappast sättas till förrän man faller kroken inne på en redd: arbetstiden blir längre och besvärligare, hamnbesöken kommer för tätt och hyran räcker knappast till det nödvändigaste. Vi kanske ej heller var oss själva under denna tid. Den långa atlantresan hade tagit på vårt lynne och de nu ofta återkommande landgångstillfällena gjorde att vi helt slog över. Ni vet, det beror inte på spriten som så många människor vill göra gällande, närmast är det väl en slags frihetsglädje lik den straffången känner då han släppts ut till sol och vär och märker att det finns andra människor, friare och lyckligare än dem han en längre tid umgåtts med innanför murarna.

Och vi begagnade oss helt av vår frihet. Varje kväll då vi hade tillfälle till det, lämnade vi fartyget för att gå i land "och se oss omkring". Endast Sixten stannade kvar ombord. Det var inget ovanligt, han hade aldrig visat någon vilja att delta i våra nöjen. Men även vi, trots vår kortsynthet och grova outvecklade känsla för nyanser, borde ha märkt att han nu under våra korta resor från hamn till hamn på ett annat — och mera påtagligt sätt än förr började glida bort från oss

(Forts. å sid. 14)

DEN INEFFEKTIVA EFTERVÅRD

som f. n. genom fattigvårdsunderstöd består den lungsjuke är att förlikna vid en livboj, som kastas åt den drunknande, varefter man lämnar honom åt sitt öde

OMBORD

(Forts. från sid. 12)

andra. Hur han blev en främling, en åskådare som inte alls tycktes ha med det mekaniska livet ombord att göra. Först efteråt tänkte vi på detta, först sedan det otroliga hade hänt, lade vi ihop alla detaljer vi kände och försökte bygga upp ett händelseförlopp. Där i Gibraltar, efter den långa atlantsresan från Sydamerikas guanoklippor, var Sixten den enda som fick lämna midskepps utan att mottaga någon post. Ni vet alla hur det känns, man har gått i veckor och månader och längtat efter att få höra något från dem som står en närmast — de flesta vill inte låtsas om den saken och många har sedan flera år tillbaka inga förbindelser med hemlandet; men hur det är, när posten kommer ombord väntar var och en att få en hälsning och ett synligt bevis på att han är hägkommen. Vi kanske inte vill erkänna det öppet, men vi är alla beroende av att inte vara ensamma i världen, utan någon som tänker på en och vill ens välgång.

Endast Sixten slöt sig inom sig själv, okänslig för alla närmanden från vår sida. Han var blott en kamrat i arbetet, en människa som fullgjorde sin plikt ombord på skutan. Det enda vi egentligen visste om honom var att han föraktade och hatade människoslaveriet på Sydamerikas guanoklippor. Den dan då det sipprade ut bland besättningen att vi snart återigen skulle göra en resa ner till Sankta Rosa, blev Sixten upphetsad och sade:

— Aldrig i livet kommer jag att följa med ner till det där dynghelvetet igen!

Det var en av de sällsynta gånger han blottade sina känslor för oss andra.

Och Sixten fick inget brev i hamn.

Själva fångades vi av landpermissionernas olika möjligheter till frihet och tänkte inte så mycket på vare sig det ena eller andra. Men under hela den tid som vi gick i timecharter för fruktbolagets räkning, upprepades i varje hamn det som en gång skett i Gibraltar. Vem som helst av oss andra skulle kanske ha svurit ett slag och sedan gått i land för att ta sig ett ordentligt rus och därmed kväva förtretligheten. Men detta gjorde icke Sixten. Han slöt sig endast mer och mer inom sig själv. Han var en värld utanför oss. Och vi — vi drev bara gycklande och blinda förbi på jakt efter det som vi trodde vara nöje och jordisk berusning: den fullkomliga glömskan. Ingen av oss förmådde hejda sig ett ögonblick och förstå att ett livsöde höll på att fullbordas i vår omedelbara närhet.

Och en natt under pågående resa, mönstrade Sixten ut ifrån fartyget. Lika tyst som han gått mitt ibland oss, lika tyst lämnade han vår krets. Han saknades inte förrän åttavakten skulle ut på däck. Den som kom ner för att purra ut, fann kojen tom och orörd. Ingen av oss hade lagt märke till något ovanligt, men alla förstod vi genast vad som skett. Efter sista rortörnen på hundvakten, hade Sixten aldrig gått ner i skansen utan stannat uppe på poopen och rökt några cigarretter i lugn och ro, för att sedan till slut ta det avgörande språnget. Den morgonen nedanför Balearerna var kall och grå. Med blottade huvuden stod vi i en huttrande hop framför kaptenen som mumlade en kort bön mellan sina frusna och tunna läppar.

Och naturligtvis talade vi sedan mycket om den händelsen nere i skansen: — Sixten skulle aldrig ha blivit sjöman, han var för vek till det. Han var av en annan klass än vi och han skulle aldrig ha kunnat lärt sig att leva vårt liv som vi lever

det. Men sitt yrke kunde han, och det är inte alla man kan säga det om. — Och någon sade:

— Nu slipper Sixten göra en ny resa till guanobergen, det kanske var det lyckligaste för honom!

Så satt vi alla nere i skansen och talade om den som nyss befunnit sig mitt ibland oss. Ni vet alla hur svårt det är att finna ord som ger mening åt det oförklarliga, att leta upp motiv till en handling som man själv står alldeles främmande för.

Vi tog återigen in bunkerkol för den långa resan till Sydamerika. Det enda vi visste och det enda vi fick veta var att Sixten lämnat vår krets, att han tyst och oförmodat mönstrat ut från fartyget under pågående resa. Och den nya mannen som kom i stället, var ingen förbehållsam främling — han var en av oss redan efter den första dagen ombord.

*

Sjön ändrar ständigt sitt utseende. Nyss låg solnedgångsljuset som en gata av blod över vattenvidderna och nu sveper mörkret sina vingar tätt omkring oss. Akterut lyser skumränderna i kölvattnets snabbt utplånade strömvirvar. Skrovet darrar lätt för propellerns jämna och rytmiska arbete. Natten har kommit och kanske någon av oss huttrar till inför något svart och okänt. Sörensens ord ringer i våra öron. Alla har vi stått vid relingen och stirrat ner i det förbirusande vattnet medan vi genomilats av en hemlig lust att ikläda oss havets väldiga mantel.

Beväringarna röntgenundersöks! Den nya dispensärorganisationen i vårt land håller nu på att uppbyggas enligt de riktlinjer som uppdragits i riksdagens beslut i fjol. Genom organisationen blir det möjligt att företa en fullständig tuberkulosinventering i hela landet för att med ledning av denna grundligt ta itu med sjukdomen. Främst gäller inventeringen ungdomen i tjuguaraldern, som är mest hotad. Kollektivundersökningar komma att företas i skolor, fabriker, kontor och över huvud taget alla arbetsplatser i landet samt vid beväringmönstringarna.

— Hittills är det i stort sett endast i Stockholm som kollektivundersökningar bedrivits, och de ha visat huru nödvändiga de äro, säger sekreteraren i Svenska nationalföreningen mot tuberkulos dr *Gustaf Neander* vid ett samtal med Soc.-Dem. Nationalföreningen har till alla centralsdispensärer i landet skickat ut förslag till planer för undersökningar av olika grupper. Några ha vi också redan fått in, och övriga väntas komma undan för undan. De första åren räkna vi med en undersökning av 25,000 à 30,000 personer om året för att sedan varje år stegra antalet. Nationalföreningen diskuterar med militärläkarna ett förslag om röntgenundersökning vid beväringmönstringarna. Kunnat vi genomföra det förslaget, vilket visar sig vara möjligt, skulle varje manlig 20-årskull i landet bli undersökt. Värre blir det att nå kvinnorna i samma ålder. Kvinnoorganisationer av olika slag måste hjälpa oss härvidlag. Ty det är ännu viktigare att nå kvinnorna i denna ålder på grund av den stora dödlighetsprocenten.

Sensommaråska

Av Fritz Stenlund

Långt inne i en mälarkvik låg ett helt litet samhälle, som levde och blomstrade endast under den vackra och varma årstiden. Samhället bestod av små sportstugor, som av ett exploateringsbolag uppförts enbart för sommarbruk. Här bodde sådana människor, som ville sköta sig själva under semestern. Man skötte sitt hushåll efter bästa förmåga. Och det fanns många typer av hushåll. Den stadiga frun med sina fyra barn lagade lika bra mat här som inne i stan och hon syltade och saftade och kokade in svamp. Den unga lärarinnan höll en något enklare diet och ungarbarnen levde mest på konserver. Ett hade alla dessa olika typer gemensamt — de ville känna sig fria från stadslivets tvång.

Nu var det sensommar och de familjer, som hade barn i skolåldern, hade rest in till stan. Kvar voro endast lektor Bergman med hustru och dotter samt kandidat Julinder. Lektorns hette som sagt Bergman och dottern, som var i tjuogoårsåldern, hette Britta. Så långt hade kandidat Julinder kommit med henne efter en hel sommars flirt och allehanda listiga belägringsmetoder, att han fick kalla henne vid förnamn, när ingen annan hörde det, förstås. I övrigt visste han ingenting om henne, annat än att hon var en förtjusande liten uppenbarelse. Men det visste ju hela världen.

Alla de försök till närmanden, som kandidaten gjort, hade slagit slint på grund av hennes sätt att ta allt som ett skämt. Hon skrattade åt honom, när han blev allvarlig och hans röst fick den mjuka, av innerlighet dallrande ton, som *andra* kvinnor ofta sätta ett så stort värde på. Och härom kvällen, när han rott henne hem och han i det bedäriska månskenet friat till henne, hade hon sagt:

— Gud, va ni skulle göra er bra som förste älskare i Träkvista amatörsällskap!

Vad ska man säga om sådant?

Nu var det bara tre dagar kvar och sedan skulle såväl lektorns som kandidaten resa, de förra till Uppsala och den senare till Stockholm. Kandidaten förstod, att han totalt förlorat spelet evad det gällde fröken Britta. Och det grämde honom, där han just nu satt upplugen på en gärdsgård och roade sig med att slå av tistlar med sin käpp. Han förde käppen med schwung. Ritsch — han knipsade av en tistel på mitten, ratsch — han knipsade av en till.

Det var en vacker dag med en för årstiden ovanligt stark hetta. Luften stod och dallrade över gårderna och det var kvavt som i en bastu. Kandidaten svettades men det oaktat lät han käppen med väldig kraft susa igenom tistelnåret.

— Leker ni krig?

Sannerligen var det inte fröken Britta. Hon gäckades som vanligt. Kandidaten samlade sig med en kraftanstängning och svarade:

— Jag önskar, att jag levde under vikingatiden och att min käpp vore mitt väldiga huggsvärd, med vilket jag lade ner fienden. Då skulle jag med våld ha erövrat den kvinna, som...

— Fin käpp det där. Vore skada om den ginge sönder, sade fröken Britta och tittade tankfull mot molnen.

Kandidaten teg, ty vad skulle han säga? Fröken Britta tittade oavbrutet mot molnen som sagt och till slut gjorde kandidaten detsamma. Och vad han såg, satte fart i honom. En blåsvart molnvägg steg upp över skogsåsen. Det var ett åskmoln — inte tu tal om annat. Ovädret skulle vara här om några minuter.

— Ni får inte gå hem nu, fröken Britta, sade kandidaten. Ni får tak över huvudet hos mej.

Arm i arm gingo de tu...

För en gångs skull sade hon inte emot honom utan följde med godvilligt. När de hunnit till kandidatens trappa, kom den första, varnande stormilen, och de hade knappast hunnit in, förrän den första blixten skar genom rymden. Det mörknade allt mer och mer och kandidaten ville tända lyset.

— Nej, låt bli det, vädjade fröken Britta.

— Är ni rädd för åskan?

— Jag tycker inte, att ni ska tända lyset, svarade hon undvikande.

Nu var kanonaden i full gång. Blixt efter blixt korsade rymden och dundret var så starkt, att fönsterrutorna skallrade.

Fröken Britta såg så underlig ut, tyckte kandidaten. Det slog honom plötsligt, att hon var rädd för åskan. Han satte sig bredvid henne och tog hennes hand. Hon lät det ske utan att göra motstånd. Det var en liten fin hand och han kunde inte låta bli att kyssa den.

Han såg i skenet av en blixt, att hon log. Men inte på det där retsamma, raljerande sättet som förr. Hon sade:

— Det är synd, att det inte är lika mycket vikingablod i er nu, som när ni satt på gärdesgården och slog huvudet av edra fiender, tistlarna.

— Va... va?

Han förstod inte till en början. Men så gick det upp ett ljus för honom. Om det varit i vikingatiden, så kunde han rövat med sig den kvinna, som han älskade. Det jublade inom honom.

— Britta!

Så tog han henne i sina armar och kysste henne. Hon kysste

honom tillbaka och nu log hon så varmt emot honom, som endast en älskande kvinna kan le.

De sutto tätt tryckta intill varandra och talade om allt sådant, som unga älskande kan ha att tala om. De märkte inte ovädret och först när regnet slutade och solen tittade fram, återvände de till verkligheten igen.

— Nu måste du följa med hem till pappa och mamma, så skall jag introducera dej i familjen, sade Britta.

Arm i arm gingo de unga tu på leriga vägar och över blöta fält. Men de märkte inte vedermödorna, de gingo helt upp i varandra.

När de stodo i Bergmans hall, sade Britta:

— Får jag lov att föreställa min fästman, kandidat Julinder.

— Det där har jag väntat på länge, myste lektorskan och gav kandidaten stora famnen.

— Det hade nog aldrig blivit någonting utav det hela, om inte Britta varit så förtvivlat rädd för åskan, sade kandidaten med ett lyckligt leende.

— Britta! Rädd för åskan?! Aldrig i livet! Hon, som ligger vid Högskolan och har åskforskning som specialitet, skrockade lektorn och dunkade kandidaten farbroderligt i ryggen.

— Var du inte rädd, då, Britta, frågade kandidaten förlägen.

— Jag var inte rädd för åskan, svarade hon, men jag var rädd för, att jag varit så stygg emot dej, så att du skulle resa ifrån mig för alltid.

För det svaret fick hon en kyss.

Tips för höstinköpen

Klipp ut och sänd kupongen 6 dagar!

finner Ni av mångahanda slag i Ahlén & Holms nya huvudkatalog — den största och rikhaltigaste i sitt slag av alla hittills utkomna. **Goda varor till låga priser** är vårt motto — varje inköp Ni gör genom vår katalog bevisar detta. Rekvirera katalogen nu genom kupongen här nedan, så e: håller Ni den gratis och portofritt.

ÅHLÉN & HOLM A/B
STOCKHOLM 20

Den största och ledande postorderaffären

Observera att Ni köper Edra varor lika förmånligt, vare sig Ni köper dem genom vår katalog eller i någon av våra Tempoaffärer.

Sänd denna kupong till Ahlén & Holm A.-B., Stockholm 20, i öppet kuvert, frankerat med 5-öres frimärke, så får Ni gratis och franko den nya, stora Höst- och Vinterkatalogen 1938—1939.

Namn .....

Bostad .....

Postadress .....

Förutvarande kunder erhålla katalogen utan rekv. N:r 383

SCHACKSPALTEN D:r Swanlunds tbc-behandling

Red. av Carl Bülow.

Damgambit. Parti nr 4.

Spelat i mästarturneringen i Lodz 1938.

Vit:	Svart:
Appel	D:r Seitz
1. d4	d5
2. e4	e6
3. Sf3	Sf6
4. Sc3	Le7
5. e3	e5
6. a3	Sc6
7. d×e5	L×e5
8. b4	Ld6
9. Lb2	00
10. De2	Ld7

Vit anlägger detta parti med en fin kombination som är våldsamt och chansrikt angreppsspel.

11. Td1 (Här föredras 000)	Tc8
12. Sg5	Se5
13. e5	Lb8
14. Le2	De7
15. f4	Sg6
16. H4	Tf8—d8
17. H5	Sf8
18. H6	g6
19. Sf3	d4

Svart offerar en bonde i hopp om att kunna befria sitt spel.

20. T×d4	e5
21. f×e5	L×e5
22. S×e5	D×e5
23. Tf4!	Lf5
24. De1	De7
25. e4	Se6

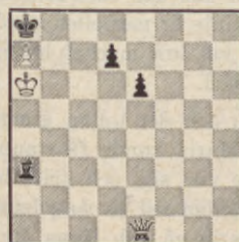
Om Löparen flyttas följer 26. T×f6 jämte Sd5!

26. e×f5	S×f4
27. D×f4	Te8
28. 00	Uppgivet

Ställning efter 25. e3—e4.

PROBLEM 1.

Matt i två drag.

Medicinalstyrelsen förbjuder — D:r Swanlund svarar

Medicinalstyrelsen har anmodat praktiserande läkaren i Ängby Ernst Swanlund att omedelbart upphöra med en av honom lanserad metod att behandla tuberkulos med trypaflavin-injektioner. Genom insprutning direkt i de sjukas vener uppgavs läkaren ha vunnit goda resultat.

Anledningen till styrelsens ingripande är en redogörelse från professor Kling över de första resultaten av de djurförsök, som igångsatts för kontroll av den av dr Swanlund använda behandlingsmetoden. Sammanlagt nio marsvin ha infekterats genom injektion av levande tuberkelbakterier. Efter några veckor hade man så börjat behandlingen, varvid sex av djuren fingo insprutningar med trypaflavin- och kalciumkloridlösningar varannan dag. För kontroll lämnades tre av marsvinen obehandlade. Resultatet blev, att de behandlade djuren i medeltal levde omkring femtio dagar sedan de nedsmittats. Av de obehandlade marsvinen levde ett sjuttio två dagar efter infektionstillfället medan de båda övriga ännu voro vid liv. Då de obehandlade djuren levat avsevärt längre tid än de behandlade förefaller det, påpekas det i redogörelsen, som om behandlingen endast hade påskyndat infektionens förlopp. På grund av det ogynnsamma resultat, som försöken givit, ifrågasättes också om det är nödvändigt att fortsätta med nya prov. Vid sin behandling av tuberkulospatienter har dr Swanlund förutom prövade medel även tillfört D-vitaminpreparat, men då djuren under försöket erhållit färskt grönfoder, anses vitamintillförseln ändock ha varit fullt tillfredsställande.

Med anledning av försökens ogynnsamma resultat säger sig medicinalstyrelsen ha bibragts den bestämda uppfattningen att, innan frågan ytterligare hunnit utredas, vidare behandling av människor med denna metod icke bör ifrågakomma.

»Marsvinen fingo för stark dos.»

Dr Swanlund har nu meddelat medicinalstyrelsen att han avbrutit sina behandlingar med trypaflavin mot tuberkulos i avvaktan på resultaten av de fortsatta djurexperimenten.

Dr Swanlund gör gällande, att de vid djurförsöken använda doseringarna varit alltför höga, varför han framlägger ett förslag till utförande av vidare djurexperiment, utgående från att metoden är en reningsterapi.

Dr Swanlund framhåller, att hos marsvinen vid försöken insprutats en i proportion till kroppsvikten tio gånger så stor dos av trypaflavin som hos människor. Av den vid metoden använda kalklösningen hade proportionsvis tjugo gånger så mycket kommit till användning. I anledning härav hemställer han om djurförsökens fortsättande efter en närmare specificerad plan.

MARIA

(Forts. från sid. 10.)

ken, det kan jag gå med på, men han är inte elak. Dum är han och snål, men det är ett vanligt fel hos karlar, och Johansson är inte dummare och inte snålare än många andra. Och för resten, det är i det stora hela bra mycket bättre att förstå sig på åkerarter mer än på blommor. Det ena ska man leva av, det andra kan anstå i värsta fall. Har en karl inte gjort värre saker än gått och slagit av luktärterna för sin hustru i tanklöshet och så stått och trödat i dem, då får man vara tacksam. Det finns värre synder. Nå, vidare. Mer har han väl gjort. Det där var då rakt ingenting att tala om än mindre rymma för. Har han inte gjort något mer?

Maria föll ihop över bordet i gråt. Trött var hon så hon kunnat stupa, och hennes inre var ett kaos av ånger, besvikelse och skamsenhet. Men eftersom modern ville veta mera så kom hon ihåg en annan sak som också på sin tid ställt sig som ett söndringens berg emellan henne och Johansson. Hon hade alltid älskat musik, och så en gång hade hon frågat Johansson, om de inte skulle skaffa sig radio. Hon läste var dag i tidningen radioprogrammen och såg att det varje dag var gramfonmusik och ibland musik av radioorkestern. Åh, vad gärna hon skulle velat höra den där musiken, som sändes ut var kväll. Hon närapå grät när hon tänkte på att i luften omkring henne svävade tonvågor, i rymden var det ett brus av stämmor, av sång, av stråkar, och här gick hon och längtade efter en apparat att infånga all denna skönhet. Men när hon äntligen vågade framföra förslaget till Johansson gick det naturligtvis inte. Hur skulle det vara möjligt? Skulle en karl som Johansson begripa en smula av eller sätta minsta värde på en sån sak? Nej då, ingalunda. Han bara talade om andra utgifter som var nödvändigare, han hade tänkt skaffa sig en ny harv, han behövde ett par nya timmerkälkar, han hade gått och önskat sig en gödselvattensbrunn av cement. Det var typiskt för Johansson att sätta en gödselvattensbrunn före en radioapparat, och lika typiskt för honom att just komma med det också, så att man skulle bli nödsakad att göra jämförelsen mellan de två storheterna, som verkligen kunde sägas vara inkommensurabla. När Johansson sagt det där om gödselvattensbrunnen hade Maria blivit så där förblindad ond, som hon brukade bli, och hade hon kunnat rymma sin väg på fläcken, så hade hon gjort det. Att leva tillsammans med en karl som satte såna där brunnar före radio, det var omöjligt. Usch! Han var ju en — ja, hon fann inte ord nog avskyvärda för att beteckna Johanssons karaktär.

Så var det då, och nu hade det där också krympt ihop till en småsak. Och inför moderns beska kritik av dottrens betende blev felet till sist inte Johanssons utan hennes eget. Modern framhöll även i detta fall att Johansson var i sin fulla rätt, när han på det där sättet klassifierade sina behov och sat-

te dem alla före hennes önskemål. Du lär väl ändå medge, sade hon, att en radio kan undvaras, det är inte nödvändigt med en radio. Men det kan vara nödvändigt med en ny harv för Johansson — och för henne med i så fall, för både hon och Johansson skola leva på vad jorden frambringar — en ny och bättre harv underlättar jordens brukande. Ett par timmerkälkar är också nödvändiga för Johansson, för han måste köra timmer om vintrarna för att få in pengar till skatterna och till andra utgifter. Det är inte så lätt att vara bonde nu för tiden, och inte att vara vilken familjeförsörjare och skattedragare som helst för den delen. Det skall vara pengar i näven för jämnan, och pengar ska någonstans tagas, de regnar inte ner från himlen. Och en gödselbrunn är ju inte en odelat angenäm sak, men inte får man väl vara så sjäpig att man rynkar på näsan åt det som jorden behöver.

Nu var gumman ond på allvar. Här kommer dottern mitt i natten så gott som och har rymt från karl och barn. Och inte för något annat än rena småsaker — att karlkräket råkat trampa i luktärterna och anser en harv eller en gödselbrunn viktigare än en radio. Det här är ju rena joltet. Hade inte modern försökt att uppfostra dottern till en förnuftig människa, och ändå kommer hon hem på det här viset, full av dumheter, till och med romantisk, för vad skall man kalla det här joltet om blommor och radio för om inte romantik. Vad i Herrans namn! Det får väl ändå lov att vara någon reson. Människan ska först och främst leva, det går inte utan arbete och möda. Modern visste mycket väl att det numera är på modet att smita ifrån sina plikter härutinnan, men aldrig hade hon kunnat tänka sig att denna åsikt skulle omfattas av hennes eget barn. Men det var följden av att hon kanske skonat flickan väl mycket när hon växte upp. Var det ett tungt arbete, så tog modern det på egna axlar för att flickan skulle slippa. Själv hade hon fått arbeta i sina dagar mer än skäligt var, men på den tiden hon växte upp så var det regel. Ungdomen kom ut i tjänst i elva- tolvårsåldern och fick slita omänskligt, och när man så själv fick barn, och tiden blivit lättare och bättre, så tyckte man att barnen inte skulle behöva klå så förskräckligt som man själv fått göra. Och så fick de kanske gå och ha det för bra, gå och inbilla sig en del dumheter, tro att man kunde reda sig i världen utan att sträva och arbeta. Nej, tack! Gumman blev het och slog sin knutna högernäve i den vänstras flata så det small. Nu var saken avgjord, och det utan vidare rannsaking. Maria var ett fnåskigt fruntimmer, gick och inbillade sig dumheter, hon hade kanske fått gå på bio för mycket, gått och sett på de där sysslösa Hollywoodfolket och kanske trott att så där var det i livet. Och så hade den där stackars Johansson kommit som friare i stället för en prins av blodet. I början hade Maria i sin fnåskighet trott att även Johansson var en förklädd prins, men så steg för steg, dag för dag, kommit underfund med att han bara var en Per Svinaherde utan minsta kungligt påbrå. Och då dugde det inte längre, fast han var en redlig och ordentlig bonde, som arbetade och slet för att bärja sig och familjen. Att han var litet drumlig — ja, herre gud, finns det en karl som inte är mer eller mindre drullig, men vad gör det då? Det är väl bra mycket bättre med ett hederligt dumhuvud än en lymmel.

Saken var avgjord, och det innan gumman släckte lampan vid dagens inbrott. Maria kunde få stannat tills i kväll, hon var trött och behövde vila sig, och själv behövde nog modern säga en del saker till, som var av betydelse. Men det fick bli sedan. Nu skulle Maria gå och lägga sig och sova. I kväll skulle de ge sig iväg till Johansson båda två. Inte för tidigt, så

Drick och njut av

HERMES KAFFE

Ombud antagas.

Åberopa denna tidning.

KAFFE A/B HERMES

Liljeholmsvägen 4 - Stockholm 9

att folk skulle se dem, glo och prata, nej lagom så att folk gått och lagt sig. Johansson skulle väckas och så småningom skulle hela saken ställas till rätta utan stort väsen och bråk. Gumman hade klarat värre saker i sin tid. Jada!

Och det vart som gumman sagt. På kvällen drogo de iväg med den sovande flickungen på Johanssons stora vedkälke, och som planerat var kommo de till Johanssons sent på kvällen. I början hade Maria tyckt att det var en neslig färd, men så småningom kom hon att längta tillbaka till hemmet, till pojken först och främst, som egentligen inte varit ur hennes tankar på hela dagen men också till korna, till kalvarna, hönsen och på hela kräken som varit under hennes vård de sista åren. Till Johansson själv längtade hon kanske inte direkt, men hon såg honom i alla fall i ett litet bättre ljus. Och hon var glad åt mörkret som dolde den heta rodnad som ångern och blygseln över dumheten att rymma sin väg drev upp i hennes ansikte.

Johansson var inte svärväckt. Han hade visserligen gått och lagt sig men han hade inte kunnat somna. Det var nog bra med den där sömmerskan och bra var det också med hennes förespeglingar om att låna honom pengar till en häst, men han hade ändå hela dagen gått och längtat efter Maria. I skogen hade han faktiskt gråtit, stora, starka karlen, när han tänkt på att hon kanske aldrig skulle komma igen mer. Hon var ju ändå så vacker, och han var så ful. Han förstod nu att han var för ful och för grobianmässig åt en sådan som Maria, och när han låg där och kastade sig i sängen och inte kunde somna satte han sig för, att om bara Maria kom tillbaka så skulle han göra allt för att göra henne tillfreds. Hur var det — ville hon inte en gång ha en radio? Åh, hon skulle få tio radioapparater, om hon bara kom tillbaka.

Tyst. Vad var det? Hörde han inte Marias röst utanför? Jo så sannerligen. Han rusade upp och kastade på sig litet kläder, sprang till dörren och slog upp den på vid gavel.

— Åh, kommer du... Kommer du...? fick han fram, mer var det inte, för han blev så rörd att han snyftade.

— Visst visst. Jag kommer, sade Maria med låg röst och steg upp för trappan. Hon stannade ett par steg från Johansson, som stod och höll upp dörren.

— Åhja, nu går du in bara, sade modern och knuffade henne i ryggen, så att hon föll fram mot Johansson, som genast snabb som en blix slog armarna om henne och drog henne in i farstun. Då skrattade modern. Hon hade varit med på mycket hon och visste så väl hur folk ska tas.

Flygexpedition till Liberia

Professor **Gustaf Bolinder**, upptäcktsresande, författare och föreläsare, har i höst startat en flygexpedition till Liberia, de forna neger-slavarnas republik, den enda fria negerstaten i Afrika. Från dess huvudstad Monrovia tränger han in i djungeln. Exp. skall filma för S. F.

Vill Ni läsa om exotiska folk, om äventyr i Afrika, så läs Bolinders resebrev i

Folket i Bild

Tuberkulosen angripes på nya vägar. Enligt N. D. A. kommer den svenska tuberkulosforskningen att inom den närmaste framtiden slå in på en hittills så gott som oprövad väg. Det gäller ett initiativ som kommer från Nationalföreningen mot tuberkulos samt professorerna The Svedberg och A. Tiselius i Uppsala.

— Saken förhåller sig så, berättar Nationalföreningens sekreterare, dr *G. Neander*, att professorerna Svedberg och Tiselius åtagit sig att under en tid av tre år verkställa undersökningar rörande tuberkelbacillens biokemi. Det gäller närmast frågan om immunisering och om den konstitutionella resistensen mot tuberkulos ävensom andra viktiga forskningsdetaljer.

— Vi äro synnerligen glada över att ha fått till stånd detta samarbete med världsbekanta forskare, och vi vänta oss mycket därav. Dessa forskningar innebära ett fördjupande av det socialhygieniska arbetet. Genom denna biokemiska undersökning kan man tänkas erhålla viktiga rön som kunna praktiskt utnyttjas. Närmast tänker man sig på frågan huru en immunisering mot tuberkulos skall kunna åstadkommas samt frågan om vilka konstitutionella faktorer som göra den ena människan motståndskraftig, den andra mottaglig för tuberkulosmitta. Fast jag inte precis vill ha sagt det, ställer jag mig ganska optimistisk, och jag upprepar att jag är synnerligen glad över det inledda samarbetet.

VÄSTERÅS

NYA BRYGGERI- & MÅLTERI A.B.

i VÄSTERÅS

REKOMMENDERAR SINA

LÄSKE- och MALTDRYCKER

Telefon 39 och 182

Telefon 39 och 182

KORSORD N:r 6

Vågrät.

1. Svag vind.
4. Gångar.
13. Tussilago farfara.
15. Göra friktion.
16. Ofta detsamma som skryta.
17. Måttligt skratta.
19. Västerås.
21. Antaga.
23. Mått.
24. Organ.
26. Får mängden från Amerika.
28. Erk och Maja.
30. Kadaver.
31. Vävnad.
33. Polska.
35. Avfall.
37. Av samma slag.
39. Kassera.
41. Floder.
44. Måste man ibland göra i kortspel.
46. Eftertraktad i håret av många.
48. Tanke.
49. Preposition.
51. Intyggar.
54. Tilltalsord.
55. Fisk.
57. Tonsteg.
58. Österländsk titel.
60. Man som man går på.
62. I denna sekund.
64. Flitig.
66. Växt.
68. Någoting för Solvalla.
70. Tillbaks.
72. På pianot.
74. Är nog allas önskan att bli.
76. Vid än.
78. För förlikningsman.
79. Slapp.
81. Heligt tal.
83. Föregångsman.
85. Smältpunkt vid 0 grad. Celsius.

1		2	3		4	5	6	7	8		9	10	11	12
		13		14		15					16			
17	18		19		20			21		22		23		
24		25		26		27		28		29		30		
31			32		33			34		35		36		
	37			38		39			40		41		42	
43		44			45		46			47		48		
49	50		51			52					53		54	
55		56		57					58			59		
60			61		62			63		64			65	
		66		67		68			69		70			71
72	73		74		75		76			77		78		
79		80		81		82		83			84		85	
86			87		88		89			90		91		
92											93			

86. Klass.
  88. Räknar adeln.
  90. Kan jumparen bli.
  92. Där bak.
  93. Portvaktsgöra.
- Lodrat.
1. Färg.
  2. Bryts lätt av vinden.
  3. Tid.
  5. Bör 43 känna.
  6. Otur vid Skidtävlingar.
  7. Infinitivmärke.
  8. Fisk som odlas.
  9. Slättmark av sand och grus.
  10. Utlåtande.
  11. Flicka.
  12. Får A.-B. Stockholmsystemet göra.
  14. Material.
  18. Skydd.
  20. Pappersbruksarbetare-representantskap.
  22. Kan vara efterlängtad.
  25. Heligt djur.
  27. Sönderdela.

Lösning till korsord n:r 4.

Vågrät.

1. Nejlika. 6. Dolomit. 11. Ena. 12. Ömsom. 13. Ali. 14. Dekor. 17. Bisak. 19. Avi. 20. Uri. 21. Ans. 22. Resan. 24. Nakna. 26. Ob. 28. Pli. 29. Isa. 30. Öl. 31. Gymnastikstrupp. 34. Jägarhornstoner. 40. An. 41. Eon. 42. Eka. 43. Te. 44. Prins. 46. Ryeckt. 49. Lem.

50. Vom. 51. Kar. 52. Noaks. 54. Apati. 56. Ert. 57. Ogina. 59. Tre. 60. Småbarn. 61. Kryptor.

Lodrat.

1. Nedslog. 2. Ene. 3. Jakar. 4. Kö. 5. Ammunitionsvagn. 6. Dominikanermunk. 7. Om. 8. Massa. 9. Ila. 10. Tikvalp. 15. Ove. 16. Rispa. 17. Ba-

18. Inn. 23. Als. 25. Ass. 27. Bymän. 30. Öppet. 32. Nia. 33. Rio. 34. Japanes. 35. Reims. 36. Hon. 37. Sky. 38. Tacka. 39. Rentier. 44. Platå. 45. Rek. 47. Kap. 48. Tratt. 53. Orm. 55. Tro. 57. Or. 58. Ar.

Först öppnade rätta lösningen hade insänts av fröken Greta Johnsson, Avd. D, sal 7, Sanatoriet, Spenshult, som får femman på posten.

29. För nöjes skull.
32. Militär personal.
34. Var Goliat.
36. Uttrycker avsky.
38. Redskapet.
40. Axel — populärt kallad.
42. Lyrisk dikt.
43. Kvinna med förtroende.
45. Guden.
47. Stad och vetenskap.
50. Ljusast.
52. Fågel.
53. Förhänge.
56. Spetsigt.
59. Avdelning.
61. Sväng.
63. Är P. A. H. ibland.
65. Snille.
67. Otur att få.
69. För brasan.
71. Behöver nog globe-trottern litet då och då.
73. Lär Xantippa ha varit.
75. Gick vasen i.
77. Mittpunkt.
80. Riktning.
82. Den rår ej för att två träta.
84. Syfte.
87. Fluidum.
89. Biblisk herre.
91. En av tio.

Lösningar till "Korsord n:r 6" skola vara oss tillhanda senast den 1 dec. För den först öppnade rätta lösningen betalas 5 kr. Pristagarens namn offentliggöres i januari-numret 1939.

Obs! Skriv "Korsord n:r 6" på kuvertet och adressera till *Tidskriften Status*, Götgatan 83, Stockholm.

Tuberkulosutredningen snart klar.

Den av Svenska Nationalföreningen mot tuberkulos tillsatta kommittén, som utreder frågan om eftervård och hjälp åt från sanatorierna utskrivna lungsjuka, beräknas vara klar med sitt arbete senast vid årsskiftet.

Kommittén inriktar sig bl. a. på en utvidgning av arbetsförmedlingens verksamhet att omfatta även ej

prima arbetskraft liksom att ordna med yrkesskoleundervisning i lämplig form. En mängd frågor återstår emellertid att lösa, och kommittén arbetar med dessa vid sammanträden minst en gång i veckan. Sedan kommittén blivit färdig med sin utredning, går förslaget till styrelsen för nationalföreningen för ev. vidarebefordran med eller utan omarbeting till vederbörande departementschef.